

İSTANBUL TÜRK OCAĐI

BİLGE TONYUKUK YAZITI'NİN DİKİLİŐİNİN 1300. YILI
UNESCO 2020 BİLGE TONYUKUK YILI ANISINA
ULUSLARARASI TONYUKUK SEMPOZYUMU
4-5 ARALIK 2020

PROGRAM

4 Aralık Cuma

10:00-10:30 Açılış Konuşmaları

10:30-12:00 Birinci Oturum: “BİLGE TONYUKUK OTURUMU”

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Özcan TABAKLAR

10:30-10:45 Prof. Dr. Karjavbai SARTKOCAULI

“Göktürklerin Büyük Bilgesi Tuy-Ukuk”

10:45-11:00 Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

“Bilge Tonyukuk Yazıtları’nın Yazı Çevirimleri Nasıl Yapılmalıdır?”

11:00-11:15 Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL

“Bilge Tonyukuk’un Gök Türk Kağanlığına Katkısı”

10:15-11:30 Prof. Dr. Ali AKAR

“Tonyukuk Yazıtının Dili Üzerine”

11:30-11:45 Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY

“1987 Yılında (33 Yıl Önce) Tonyukuk Yazıtını Ziyaret Anılarım”

11:45-12:00 Değerlendirme

12:00-14:00 Öğle Arası

14:00-15:30 İkinci Oturum: “BİLGE KAĞAN OTURUMU”

Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ali AHMETBEYOĞLU

14:00-14:15 Prof. Dr. Tuncer BAYKARA

“Tonyukuk’un Yaşadığı Ortamın İklim Şartları”

14:15-14:30 Prof. Dr. Alimcan İNAYET

“Tonyukuk Yazıtı’na Yansıyan İnanç/İman Gücü ve Bunun Teolojik Temeli Üzerine”

14:30-14:45 Prof. Dr. Kamil Veli NERİMANOĞLU

“Türk Edebi Dili Tarihinde Tonyukuk Abidesinin Yeri ve Önemi”

14:45-15:00 Doç. Dr. Kürşat YILDIRIM

“Devlet Akli Bakımından Tonyukuk Üzerine Bazı Değerlendirmeler”

15:00-15:15 **Dr. Iskander L. IZMAILOV-Prof. Dr. Airat G. SITDIKOV**
Tonyukuk'un Hatıra ve Mezar Anıtı ile Türk Dünyasında İmparatorluk
Geleneklerinin Gelişimi
15:15-15:30 Değerlendirme

15:30-15:45 Ara

15:45-17:15 Üçüncü Oturum: "KÜL TEGİN OTURUMU"

Oturum Başkanı: **Dr. Öğr. Üyesi Feryal KORKMAZ**

15:45-16:00 **Prof. Dr. Mustafa BALCI**

"Necip Asım ve Orhun Türkçesi"

16:00-16:15 **Dr. Öğr. Üyesi Hakan AYDEMİR**

"Orhon Yazıtlarındaki "Tokuz Ersin/Ersen" Adı Üzerine"

16:15-16:30 **Doç. Dr. Hacer TOKYÜREK**

"Köktürklerin Yol Teşrisi: Bilge Tonyukuk"

16:30-16:45 **Dr. Nurdin USEEV**

Tonyukuk Yazıtı'nda Pekiştirme Dil Birimlerinin Stilistik-Tarihsel İşlevleri

16:45-17:00 **Doç. Dr. Murat ELMALI**

"Tonyukuk Yazıtı'nda Geçen "toruk bukaly semiz bukaly ırakda bilser semiz buka toruk buka téyin bilmez ermiş" Sözü Üzerine Göstergibilimsel Bir Bakış"

17:00-17:15 Değerlendirme

17:15-17:30 Ara

17:30-19:00 Dördüncü Oturum: "KAPGAN KAĞAN OTURUMU"

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ**

17:30-17:45 **Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ**

"Nihal Atsız'ın Tonyukuk Yazıtı Üzerine Çalışmaları"

17:45-18:00 **Prof. Dr. Mehmet ALPARGU**

"Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'in Eserlerinde Tonyukuk"

18:00-18:15 **Dr. Öğr. Üyesi Tuba TOMBULOĞLU**

"Tonyukuk Yazıtının Türk Devlet Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi"

18:15-18:30 **Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA**

"Çok Tartışılan Bir Ad: Oğuz"

18:30-18:45 **Dr. Öğr. Üyesi Ayhan PALA**

"Orhun Âbidelerinin Oğuzları"

18:45-19:00 Değerlendirme

5 Aralık Cumartesi

09:00-10:30 Beşinci Oturum: “YOLLUG TEGİN OTURUMU”

Oturum Başkanı: **Dr. Öğr. Üyesi Hakan AYDEMİR**

09:00-09:15 **Dr. Vladimir V. TISHIN**

“Toñuquq Yazıtı’nın Yeni Keşfedilen Bir Estampaj Kopyası”

09:15-09:30 **Dr. Öğr. Üyesi Feryal KORKMAZ**

“Tonyukuk Yazıtı’nda Çok Anlamlılık Üzerine Bazı Dikkatler”

09:30-09:45 **Dr. Öğr. Üyesi Kürşat EFE**

“Tonyukuk Yazıtındaki Adların Diğer Yazıtlardaki Örnekleriyle Karşılaştırılması ve Ad Bilimsel İncelemesi”

09:45-10:00 **Doç. Dr. Gökçe Yükselen PELER**

“Tonyukuk’un Dilinden Türkiye Türkçesi Ağızlarına: Kıbrıs Ağızları Örneği”

10:00-10:15 **Dr. Kayrat BELEK**

“Tanrı Dağlarındaki Kök Türk Heykeli Üzerindeki Yazıtlar ve Tamgalar”

10:15-10:30 Değerlendirme

10:30-10:45 Ara

10:45-12:15 Altıncı Oturum: “BUMIN KAĞAN OTURUMU”

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Mustafa BALCI**

10:45-11:00 **Prof. Dr. Serkan ŞEN**

“Ürüng Kümüş’ten ‘Ak Akçe’ye”

11:00-11:15 **Araş. Gör. Dr. Ümran ERDOĞAN**

“Ağız Tasnifi Ölçütlerine Göre Tonyukuk Yazıtı”

11:15-11:30 **Doç. Dr. Galibe HACIYEVA**

“Nahçıvan Grubu Ağızları ve Orhon Yazıtlarının Ortak Leksikası”

11:30-11:45 **Dr. Öğr. Üyesi Aslı ZENGİN**

Bilge Tonyukuk’un Türgiş Seferi’ni Anlatımı ve “Tarduş Şadra” İbaresini Üzerine

11:45-12:00 **Prof. Dr. Fikret TURAN**

“Türkçede Cariyelik ve Kadın Köleliğine Dair Leksikolojik Yapılar I: Eski ve Orta Türkçe Metinlerindeki Veriler”

12:00-12:15 Değerlendirme

12:15-13:15 Öğle Arası

13:15-14:45 Yedinci Oturum: “İSTEMİ KAĞAN OTURUMU”

Oturum Başkanı: **Doç. Dr. Dinçer KOÇ**

13:15-13:30 **Prof. Dr. Üçler BULDUK**

“İl ve Töre Bağlamında Eski Türklerde Merkez- Çevre İlişkisi”

13:30-13:45 **Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU**

“Türklerdeki Bir Arada Yaşama Kültürünün Tarihi Temelleri Üzerine”

13:45-14:00 **Prof. Dr. İsmail ÖZÇELİK**

“Uluğ Ayguçi Bilge Tonyukuk’tan Osmanlı Vezir-i Azamlarına: Vezir-i Azamlık Makamı”

14:00-14:15 **Doç. Dr. Oktay BERBER**

“Diplomatik İlişkilerin Tespiti Bağlamında Eski Türk Yazıtlarında Karşılaşılan Sorunlar Üzerine”

14:15-14:30 **Dr. Gaybullah BABAYAR**

“Köktürk Kağanlığı Döneminde Batı Türkistan Hükümdarlıkları Yönetiminde Görülen “Çor” Unvanı Üzerine”

14:30-14:45 Değerlendirme

14:45-15:00 Ara

15:00- 16:15 Sekizinci Oturum: “İLTERİŞ KAĞAN OTURUMU”

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN**

15:00-15:15 **Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ**

“Bilge Kagan’ın Tacı ve Hazinesi”

15:15-15:30 **Prof. Dr. Yaşar ÇORUHLU**

“Kül Tigin, Bilge Kağan ve Tonyukuk Külliyeleri ve Yazıtları Üzerine Türk Sanatı Tarihi ve Türk Mitolojisi Açısından Bazı Değerlendirmeler”

15:30-15:45 **Prof. Dr. Osman MERT**

“Bilge Tonyukuk Anıt Mezar Kompleksi Çevresindeki Mezarlar ve Anıt Mezar Kompleksleri”

15:45-16:00 **Dr. Öğr. Üyesi Fethi Ahmet YÜKSEL**

“Tonyukuk Kutsal Alanı ve Çevresindeki Kurganlarda Kültürel Mirasın Korunması Çalışmalarında Arkeojeofizik Araştırmalar”

16:00-16:15 Değerlendirme

16:15-16:30 Ara

16:30-17:45 Dokuzuncu Oturum: “İŞBARA KAĞAN OTURUMU”

Oturum Başkanı: **Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL**

16:30-16:45 **Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL-Adil YILMAZ**

“Tonyukuk Anıt Alanı Arkeolojik Kazıları (2015-2016)”

16:45-17:00 **MUNKHTULGA Rinchinkhorol**

“Tonyukuk Mezar Külliyesi Hakkında”

17:00-17:15 **Prof. Dr. Şaban DOĞAN- Dr. BAYARSAIKHAN**

Jamsranja- Dr. ANKHBAYAR Danuu- Araş. Gör. Asuman BAŞ

“Batı Moğolistan’ın Uvs ve Khovd İlleri Sınırlarında Yer Alan Köktürk Dönemi İnsan Figürlü Taşlar ve Anıt Külliyeleer”

17:15-17:30 **Turan CAN**

“Bilge Tonyukuk Anıtı ile İlgili Son Gelişmeler: Moğolistan’daki

Türk Anıtları Projesi

(Motap)”

17:30-17:45 Değerlendirme

17:45-18:15 Kapanış Oturumu

SEMPOZYUM KURULLARI

SEMPOZYUM BAŞKANI

Dr. Cezmi BAYRAM

SEMPOZYUM SEKRETERİ

Doç. Dr. Kürşat YILDIRIM

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Karjavbay SARTKOJAULI (Lev Nikolaviç Gumilev Avrasya Millî Üniversitesi, Türkoloji Altayistik Bilimsel Araőtırma Merkezi Müdürü)

Prof. Dr. Airat SITDIKOV (Tataristan Bilimler Akademisi, Arkeoloji Enstitüsü Müdürü)

Prof. Dr. Okan YEŐİLOT (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araőtırmaları Merkezi Müdürü)

Prof. Dr. Mustafa BALCI (İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araőtırmaları Merkezi Müdürü)

Doç. Dr. Gaybullah BABAYAR (Özbekistan Bilimler Akademisi, Milli Arkeoloji Merkezi Bölümü Başkanı)

Doç. Dr. Galibe HACIYEVA (Nahçivan Devlet Üniversitesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ali AHMETBEYOĞLU (İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Kayrat BELEK (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Öğretim Üyesi)

Dr. Vladimir V. TISHIN (Rusya Bilimler Akademisi Öğretim Üyesi)

Dr. MUNKHTULGA Rinchinkhorol (Moğolistan Bilimler Akademisi Öğretim Üyesi)

YÜRÜTME KURULU

Dr. Öğr. Üyesi Özcan TABAKLAR

Doç. Dr. Dinçer KOÇ

Doç. Dr. Kürşat YILDIRIM
Dr. Öğr. Üyesi Feryal KORKMAZ

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY
Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLASUN
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY
Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ
Prof. Dr. Hayati DEVELİ
Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ
Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN
Prof. Dr. Ali AKAR
Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL
Prof. Dr. Saadettin GÖMEÇ
Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU
Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL
Prof. Dr. Osman Gazi ÖZGÜDENLİ
Prof. Dr. Osman MERT
Prof. Dr. Üçler BULDUK
Prof. Dr. Fatih ÜNAL
Prof. Dr. Yaşar ÇORUHLU
Prof. Dr. Şaban DOĞAN
Prof. Dr. Bülent GÜL
Prof. Dr. Ferruh AĞCA
Prof. Dr. Erkan GÖKSU
Prof. Dr. Abdulkadir EMEKSİZ
Prof. Dr. Bülent BAYRAM
Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU
Doç. Dr. Gökçe Yükselen PELER
Doç. Dr. Oktay BERBER
Dr. Iskander L. IZMAILOV
Dr. Öğr. Üyesi Fethi Ahmet YÜKSEL
Dr. Öğr. Üyesi Elvin YILDIRIM
Dr. Öğr. Üyesi Ali ILGIN
Dr. Öğr. Üyesi Umut ÜREN
Dr. Öğr. Üyesi Tuba TOMBULOĞLU
Dr. Nurdin USEEV

SEKRETARYA

Araş. Gör. Berker KESKİN

Araş. Gör. Samet ATALAY

“TONYUKUK KİTABI”NIN HAKEM KURULU

Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL

Prof. Dr. Airat SITDIKOV

Prof. Dr. Ali AKAR

Prof. Dr. Alpaslan CEYLAN

Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ

Prof. Dr. Bülent GÜL

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU

Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL

Prof. Dr. Osman MERT

Prof. Dr. Saadettin GÖMEÇ

Prof. Dr. Serkan ŞEN

Prof. Dr. Şaban DOĞAN

Prof. Dr. Üçler BULDUK

Prof. Dr. Yaşar ÇORUHLU

Doç. Dr. Dinçer KOÇ

Doç. Dr. Gökçe Yükselen PELER

Doç. Dr. Hacer TOKYÜREK

Doç. Dr. Kürşat YILDIRIM

Doç. Dr. Oktay BERBER

Dr. Öğr. Üyesi Ali AHMETBEYOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Ali ILGIN

Dr. Öğr. Üyesi Aslı ZENGİN

Dr. Öğr. Üyesi Elvin YILDIRIM

Dr. Öğr. Üyesi Feryal KORKMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Fethi Ahmet YÜKSEL

Dr. Öğr. Üyesi Kayrat BELEK

Dr. Öğr. Üyesi Kürşat EFE

Dr. Öğr. Üyesi Tuba TOMBULOĞLU

Dr. Iskander L. IZMAILOV

Dr. Ümran ERDOĞAN

Dr. Vladimir V. TISHIN